

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА I

БРОЈ 1

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

THE SASA LIBRARY FORUM

YEAR I
VOLUME 1

Accepted on June 18th 2013, at the 6th meeting of the SASA Department of
Languages and Literature, following the reviews of academician
Nada Milošević Đorđević and academician *Predrag Piper*

Editor-in-chief
Corresponding member
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2013

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА I
БРОЈ 1

Примљено на VI скупу Одељења језика и књижевности
од 18. јуна 2013. године, на основу рецензија академика
Наде Милошевић Борђевић и академика *Предрага Пипера*

Уредник
дописни члан
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2013

Издаје
Српска академија наука и уметности

Технички уредник
Мира Зебић

Тираж 450 примерака

Штампа
Colorgrafx, Београд

© Српска академија наука и уметности, 2013

САДРЖАЈ

<i>Увод</i>	7
<i>Foreword</i>	9
ПРИКАЗАНЕ КЊИГЕ УТОРКОМ У САНУ (17. XII 1991 – 21. VI 2011)	11
ТРЕБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ (8. XI 2011 – 11. XII 2012).....	61
<i>Стари Грци : портрет једног народа / Иван Јордовић</i>	63
<i>Радост препознавања / Нада Милошевић-Ђорђевић</i>	79
<i>Жива реч : зборник у част проф. др Наде Милошевић-Ђорђевић / уредници Мирјана Детелић, Снежана Самарџија</i>	79
<i>Сентандреја : српске повеснице / Динко Давидов</i>	89
<i>Српска стематографија : Беч 1741. / Динко Давидов</i>	89
<i>Капија Балкана : брзи водич кроз прошлост Београда / Светлана Велмар-Јанковић</i>	99
<i>Лаза Костић / приредио Љубомир Симовић</i>	105
<i>Лаза Костић : 1841–1910–2010 : [зборник радова] / уредник Љубомир Симовић</i>	105
<i>Топонимија Пивске планине / Радојка Цицмил-Реметић</i>	123
<i>Српска енциклопедија. Том I. Књ. 1–2</i>	135
<i>Надмени савезник и занемарено српство : британско-српски односи (1875–1941) / Драгољуб Р. Живојиновић</i>	153

<i>Дечанска пустиња : скитови и келије манастира Дечана / Даница Поповић, Бранислав Тодић, Драган Војводић.....</i>	161
<i>Српска државност у средњем веку / Милош Благојевић.....</i>	169
<i>Грамматика и лексика у словенским језицима : зборник радова с међународног симпозијума / главни уредник Срето Танасић.....</i>	177
<i>На траговима Војислава Ј. Ђурића / уредници Дејан Медаковић, Цветан Грозданов.....</i>	191
<i>Дан Библиотеке САНУ посвећен дугогодишњем управнику Библиотеке академику Никиши Стипчевићу.....</i>	197
<i>Птице : књижевност, култура / одговорни уредник Никола Тасић ; уредници Драган Бошковић, Мирјана Детелић.....</i>	207
<i>Друштвена и политичка мисао и делатност Владимира Јовановића : зборник радова са научног скупа одржаног 22. и 23. маја 2008. год. / уредници Михаило Марковић, Александар Костић.....</i>	217
<i>Кардиологија / уредници Миодраг Остојић, Владимир Кањух, Бранко Белеслин.....</i>	227
<i>Голи оток. Књ. 1–5 / Драгослав Михаиловић.....</i>	233
<i>Флора Србије. 2 / уредник Владимир Стевановић.....</i>	245
<i>Истакнути српски лекари и професори. Књ. 1 / Радоје Чоловић.....</i>	251
<i>Др Лаза К. Лазаревић – живот и дело : [зборник радова са научног скупа] / [уредници Радоје Чоловић, Брана Димитријевић].....</i>	251
<i>О песмама, поемама и поетици Матије Бећковића : зборник радова / [уредници Јован Делић, Драган Хамовић].....</i>	259
<i>Рачунарска интелигенција у саобраћају / Душан Теодоровић, Милица Шелмић.....</i>	269
<i>Саборно гробље у Сентандреји : прошлост и натписи / приредили Наташа Вуловић, Марија Ђинђић, Владан Јовановић, Данијела Радоњић, Димитрије Е. Стефановић (уредник и аутор уводних студија).....</i>	273
<i>Именик аутора, уредника и говорника.....</i>	281

УВОД

Делови укупне делатности САНУ јесу и приказивање књига и зборника у издању Академије, књига и зборника чији су писци и уредници академици, као и приказивање издања института и центара чији је САНУ оснивач. На тај начин се обнародују и оцењују резултати научних пројеката и личног доприноса чланова САНУ. Приказивање књига уторком у САНУ започето је 1991. године и непрекидно траје до данас. Од новембра 2011. године програми се одвијају под називом *Трибина Библиотеке САНУ*. Када је Академијин Извршни одбор то прихватио, истовремено је усвојио и текст који се штампа на свакој позивници:

„Трибина Библиотеке САНУ основана је да приказује јавности нове књиге чланова САНУ, нова издања САНУ и њених института, из свих области науке и уметности. Први уредник Трибине био је академик Никша Стипчевић, управник Библиотеке САНУ од 1991. до 2011. године.

Од октобра 2011. године уредник Трибине је дописни члан Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ.”

Од новембра 2011. прикупљају се текстови написани за Трибину. Сви говорници су добили замолнице да своје прилоге дају за објављивање, али се нису одазвали они који су говорили без написаног текста. Због тога и није могао овај збир радова да буде целовит.

Приказане публикације дате су у хронолошком реду, са основним подацима (наслов, аутор или уредник, место издања, издавач, година). Испод тога, по редоследу казивања на Трибини, уписана су имена говорника с њиховим академским и научним звањима. Потом стоји датум када је књига приказана. Кратка реч уредника, на почетку, изговорена да служи као повезница с беседама које најављује, написана је као израз поштовања према књизи, говорницима и послу на уређивању Трибине. Беседе о приказаним књигама објављују се без измена, како су их аутори послали. Ако неко није дао текст, остаје забележено да је говорио.

У првом делу годишњака презентовани су сви програми од 1991. до половине 2011, под насловом *Приказане књиге уторком у САНУ*, са основним подацима и именом уредника академика Никше Стипчевића.

Други део годишњака *Трибина Библиотеке САНУ* има и такав наслов, са назначеним временским распоном и именом уредника. Потом се нижу беседе о приказаним публикацијама.

Регистар бележи имена поменута у годишњаку, а садржај наслове публикација и ауторе, односно уреднике.

Покретањем овог годишњака прибирају се чињенице које су део историје САНУ, скреће се пажња на Академијину издавачку делатност, упознаје се научна и остала јавност са стваралачким активностима академика и даје се сведочанство (које нажалост није потпуно) о елитном месту за приказивање књига.

С таквим намерама креће први број *Трибине Библиотеке САНУ*. Предлог за покретање *Трибине*, као нове серије, подржали су Савет Библиотеке, Одељење језика и књижевности, Издавачки одбор и Извршни одбор, а одлуку је донело Председништво САНУ 5. априла 2013. године.

Стручне сараднице у припреми приказивања књига биле су библиотекарке Љубинка Васић од 1991. до 2010. и Биљана Јоцић од 2010, у сарадњи са запосленима у Библиотеци и заједничкој служби САНУ.

април 2013.

М. В.

FOREWORD

Among many activities of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) there are public presentations of new monographs or collected papers published by the SASA, written or edited by SASA members, as well as new editions published by SASA institutes and centers. In this way, the results of scientific projects and personal contributions of SASA members are presented to the public eye and made available for assessment. The public presentations of books at the SASA on Tuesdays have been taking place since 1991. As of November 2011, the programmes have been running under the name *of the SASA Library Forum*. Once the Executive Council of the Presidency adopted the new name, it simultaneously approved the content of the text printed on every letter of invitation for the Forum:

“The SASA Library Forum was established so as to present to the public eye new books on science and arts written by SASA members, new SASA publications and the editions of SASA institutes. From 1991 to 2011 Nikša Stipčević, the director of the SASA Library, was the first editor-in-chief of the SASA Library Forum.

Since October 2011, corresponding member Miro Vuksanović, the director of the SASA Library, has been the Forum’s editor-in-chief.”

Since November 2012, the texts of the speeches uttered at the Forum have been collected. All participants received letters of request to hand in their speeches for publication; however, those who gave a speech without prior having prepared a written text did not answer the call. Hence this collection could not have been an integral one.

The publications presented at the Forum are listed chronologically, offering basic information (the title, author or editor, the place of publication, the publisher, and the year of publication). Beneath these, according to the Forum addressing turns, the names of participants accompanied with their academic and scientific titles are written. Afterwards, the date when the Forum was held is given. A short opening word by the Forum’s editor-in-chief follows, uttered in order to serve

as a link to the ensuing speeches, written out of admiration and respect for the publication presented, the participants and the editing task he was entrusted with. The reviews on the books presented are given with no alternations, in the original form the authors handed in. If someone has not submitted a text, their name is nevertheless mentioned among the participants.

The first part of this annual, entitled *The books presented on Tuesdays at the SASA*, brings a list of all programmes held in the period 1991-2011, basic information on the presentations and the name of the first editor-in-chief, academician Nikša Stipčević.

The latter part of *the SASA Library Forum* annual bares the same name, providing information on period when the Forums were held and the name of the editor. There after, the speeches on the books presented ensue.

Index provides names mentioned in the annual whereas the contents include titles of the publications presented, names of the authors, that is, editors.

By commencing this annual publication, the facts that marked the history of the SASA have been compiled, attention is drawn to the publishing activity of the Academy, scientific and non-scientific audiences are informed on creative endeavours of academicians and a sort of a testimony (though unfortunately not a complete one) about an exclusive spot where books are presented is given.

These were intentions that inspired the initiative for the first volume of *the SASA Library Forum*. The proposal to establish *the Forum* as a new Academy series received support from the Lybrary Council, Department of Language and Literature, Publishing committee and the Executive Council of the Presidency, whereas the Presidency passed the decision on April 5, 2013.

Librarians who assisted in the organization of the Forums were Ljubinka Vasić (1991-2010) and Biljana Jocić (since 2010) in cooperation with other Library and Academy employees.

April 2013

M. V

Флора Србије 2 / уредник Владимир Стевановић. – Београд : САНУ, Одељење хемијских и биолошких наука, Одбор за флору и вегетацију Србије, 2012

Говорили: академик Марко Анђелковић
проф. др Радиша Јанчић
дописни члан Владимир Стевановић

У Београду, уторак 30. октобар 2012. у 13.00 часова.

УВЕК МЕЂУ БИЉКАМА

Недавно је објављена друга књига *Флоре Србије*.

Достојевски је писао да осећа како се биљке немушто радују и тако исто тугују. Гете је казивао пријатељу да му се чини, понекад, да чује говор биљака и њихово међусобно дозивање. На поетичним пољима, међу биљкама, касније као и пре, нашло се доста писаца. Тако, јер су биљке увек с људима. Одвојеност није могућна.

Зато је важно што имамо нови том *Флоре Србије*, други, дорађени и допуњени, чија је далека основа Панчић, а ближа и потпунија - позната збирка академика Јосифовића из седамдесетих година прошлог века. Није нам дато да објашњавамо ни спорост ни брзину рада у ботаници. То знају ботаничари.

Али, дато нам је да као читаоци кажемо шта нас другој књизи *Флоре Србије* привлачи и зашто се овако јавља писац када стручњацима припада реч. Управо зато што је реч о речима. То ћемо показати у два примера.

У општем опису, овде скраћеном, о брезама читамо:

„Листопадно дрвеће високо и до 30 m и жбуње, обично са белом, сивкастом, тамно браон или зеленкастом кором и тамним лентицелама. Дрво беличасто или црвенкасто, светло и меко до умерено тврдо са фином текстуром, лако за обраду. Листови спирално распоређени, на дугим дршкама, лиска јајаста, елиптична, округласта, или троугласта, по ободу дупло или једноставно назубљена, гола или маљава. Залисци рано опадају. Једнодоме биљке. Мушки и женски цветови у висећим или усправним ресама [...] Два приперка срасла са покровном љуспом и образују троделну тврду љуспу која при зрењу опада. Плод је једносемена крилата орашица - самара. Крило опнасто, на врху клинасто усечено. Женска реса се распада после сазревања”.

У књизи је за сваку врсту овако прецизно, у правој језичкој гозби, пописано и где у Србији расте. Често су набројена имена места као симболи, тако изазовни да бисмо о сваком могли саставити мали оглед.

Други пример је цветни.

За приказане биљке дата су и стручна и народна имена. Дознајемо у азбучном низу разноврсних квалификатива да тридесет и једно име имају каранфили, односно да су каранфили од тридесет и једне врсте:

банатски, беријеви, брдски,
 витки, главичасти, делтоидни, дивљи,
 зеленкасти, ибришим, иглолисни, камењарски,
 китњасти, крваоцветни, крупни, лажни дивљи,
 лепљиви, мезијски, неназубљени,
 панчићеви, патуљасти, пехарастни, пешчарски,
 планински, сјајни, степски,
 стрибрњијеви, танкоцрвени, трајни,
 тросвежњевити,
 ускоцветни и шарпланински.

Заводљива смотра ретких придева у описима, лепоти, љубави и мирису биљака, редови именица које се говорно расцветавају у сваком годишњем добу, метафорични називи места у којима расту, с научном акрибичношћу и вишеврсним подацима, у сталним рубрикама, прегледно, тако окупљени, иду у песничку реченицу:

Флора Србије јесте књига која има корен, стабло, гране, лист, цвет и плод.

О књизи ће говорити академик Марко Анђелковић, рецензент проф. др Радиша Јанчић и један од аутора, дописни члан САНУ Владимир Стевановић, уредник другог тома *Флоре Србије*.

(Уводна реч уредника)

М. В.

МАРКО АНЂЕЛКОВИЋ

Едиција „Флора Србије 2”, чији је уредник дописни члан Владимир Стевановић, представља нову карикату у ланцу традиције издаваштва на овом пољу, реализоване претежно у окриљу Српске академије наука и уметности. Почети оваквих едиција сежу уназад до 1874. године, када је издата Панчићева „Флора Кнежевине Србије”, а затим њен додатак 1894. године. Нови корак у ангажовању на овом пољу Српска академија наука и уметности предузела је 1964. године формирајући Одбор за флору и вегетацију при

Одељењу природно-математичких наука. Прво издање едиције „Флора СР Србије”, чији је уредник био академик Младен Јосифовић, издато је у девет томова у периоду од 1970. до 1977. године, а 1986. године издат је десети том те едиције, чији су уредници били академик Милоје Сарић и проф. др Никола Диклић. Под уредништвом академика Милоја Сарића 1992. године издата је „Флора Србије 1”.

Књиге и едиције „Флора” и „Фауна” представљају основну биолошку литературу у којој је евидентиран живи свет неке територије, државе или чак континента. Оне не представљају пуко набрајање, или списак врста и других таксономских категорија забележених на одређеној територији, како се често знају интерпретирати и на тај начин умањивати научни и практични значај оваквих фундаменталних дела. Треба имати на уму да ваљан, научно проверен и са савременим таксономским схватањима усаглашен инвентар врста одређене територије захтева велики труд и, по правилу, рад неколико генерација истраживача. „Флоре” и „Фауне” садрже велики број основних информација као што су опис, распрострањење, екологија, а често и привредни значај таксона на територији на коју се одређена „Флора”, односно „Фауна” односи. Једном речју, оне су научно проверени инвентар живог света одређене територије и истовремено једина меродавна дела којима се потврђује богатство, диверзитет, и генерално, биномија врста флоре и фауне одређене територије. Стога је разумљиво да се „Флорама” и „Фаунама” у свим развијеним земљама света поклања пажња и придаје велики значај. Државе са дугом традицијом флористичких и фаунистичких истраживања објавиле су од друге половине 19. века до данас неколико издања својих „Флора” и „Фауна”, стално их допуњујући новим подацима и усаглашавајући са новим таксономским и биогеографским схватањима, и наравно, са веома динамичним променама у живом свету. Наиме, живи свет се стално мења, пратећи брзе промене цивилизацијског развоја људских заједница, уз све веће потребе за природним ресурсима и простором. Овде свакако није реч о природним еволутивним променама, већ оним које се манифестују кроз различите облике и успешности прилагођавања врста новонасталим антропогено створеним или измењеним стаништима. Сведоци смо да су многе врсте ишчезле, неке су доведене до ивице опстанка, а највећи број њих је угрожен. Насупрот овоме, све је већи број врста које прате човека и које су у експанзији. Све ове брзе, честе и нагле промене у саставу живог света одређене територије забележене су у постојећим „Флорама” и „Фаунама”. Оне су истовремено и основа да се новим „Флорама” и „Фаунама”, или специјализованим публикацијама какве су „Црвене књиге”, прате ове промене у будућности, односно учини предикција будућег стања. Тешко је замисливо свако истраживање и очување биолошке разноврсности, данас веома актуелног глобалног проблема због његове ерозије, без фундаменталних дела какве су „Флоре” и „Фауне”.

У конкретном случају, овог пута говоримо о новом издању другог тома „Флоре Србије”. Његов излазак, после дуге паузе, представља несумњив успех ботаничара Србије. Он је, без обзира на одређени застој у динамици публиковања, доказ континуитета флористичких истраживања у Србији. Ова „Флора” објединила је сазнања о само једном релативно малом али важном делу укупне васкуларне флоре на територији Србије. Наиме, она је обухватила 14 породица, од којих су неке економски значајне, као што је највећи број представника наших листопадних шума из фам. *Fragaceae* (буква, храст и кестен), фам. *Ulmaceae* (брестови), фам. *Betulaceae* (јове и брезе), фам. *Corylaceae* (леске, грабови), као и комплетну фамилију каранфила (*Caryophyllaceae*), која је једна од најбогатијих у читавој флори Србије и на Балканском полуострву. „Флора Србије 2” садржи обиље информација таксономског, морфолошког и хоролошког значаја о свакој врсти и нижим таксономским јединицама. Поред тога, дате су карте распрострањења 142 биљне врсте на територији Србије, тако да је овим значајним новитетом створена основа за неки будући атлас флоре Србије. Једном речју, „Флора” која је пред нама представља вредно научно дело којим су обједињена сазнања о биљном свету Србије, како она која датирају од Јосифа Панчића и његових следбеника тако и она која се ослањају на савремена достигнућа европске и српске ботанике у последњих 50 година.

РАДИША ЈАНЧИЋ

Уважени академици, поштоване кологе, даме и господо! Захваљујем се на части коју ми је указао Одбор за флору и вегетацију САНУ, прво поверивши ми рецензију, а потом и приказивање новог издање другог тома Флоре Србије.

Прошле су 42 године од објављивања првог издање *Флоре СРС 2*, дела у чију вредност се уверило више генерација научника и стручњака. Природно је да се после толико година појави потреба за новим издањем, издањем које ће бити усклађено са свим тековинама савремене европске таксономије, али и са новонасталом ситуацијом на терену.

Уредник новог издања, Владимир Стевановић и аутори, успешно су искористили друго издање *Флоре СР Србије 2* да ово научно дело усагласе са свим значајним новинама у теорији и пракси ботаничких истраживања.

Флора СР Србије 2 приказује напредак српске флористике у сваком погледу: кључеви пружају лак и сигуран начин идентификације, номенклатура је исцрпна, описи су јасни и сажети, терминологија уједначена и доследна, дескрипције одговарају кључу и према њима се успешно може проверити резултат идентификације.

Станиште је описано детаљно, у већини случајева именоване су и заједнице чији је описани таксон члан.

Опште распрострањење садржи географска имена подручја у којима припадници таксона расту.

Одређена је припадност флорном елементу на основу релевантне литературе и увида у распрострањење датог таксона на Балканском полуострву.

Распрострањење у Србији садржи имена локалитета за које се поуздано зна да на њима живе припадници таксона. Имена локалитета су груписана према подручјима Србије или према важним топонимима (именима планина, равница, клисура...). За поузданост ових вредних информација гарантују сами аутори који су их, у великом броју случајева, сами проверили.

Ако је утврђено да врста има више од два инфраспецијска таксона, дат је и кључ за њихово одређивање. Инфраспецијски таксони обележени су прописним именом, приложена је синонимика и дат је кратак опис.

Цртежи биљака су прецизни и садрже детаље важне за препознавање. Као модел је служио хербарски примерак! Цртеж увек представља конкретну, а не замишљену биљку.

Број описаних породица у првом издању исти је као и у другом, али је у другом издању описан већи број родова и врста, што је резултат оригиналних теренских и лабораторијских истраживања. У том смислу посебно се истичу описи родова *Cerastium*, *Heliosperma*, *Silene* и *Dianthus* (Cariophyllaceae), који су били предмет вишегодишњих истраживања аутора овог издања.

Друго издање *Флоре Србије 2* је савремено, комплетно и самостално дело које пружа изврсну основу за будућа таксономска истраживања. Оно у потпуности испуњава један од важних услова за сваку добру Флору – пружа сигуран начин да се одреде биљке које расту на територији Србије!

